

IPRE

Institutul pentru Politici
și Reforme Europene
ipre.md

Proiectul „Audieri publice pentru Chișinău 2.0”

Sectorul de intervenție: Servicii Publice

Politică Publică

Serviciile de salubritate în municipiul Chișinău

Autor: Iulian Rusu

AUDIERI PUBLICE PENTRU CHIȘINĂU

SERVICII PUBLICE

#pentruChisinau
www.ipre.md

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS

IPRE
Institutul pentru Politici
și Reforme Europene

privesc eu

PRIMĂRIAMEA

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS

Această publicație este realizată în cadrul Proiectului "Audieri Publice pentru Chișinău" implementat în cadrul unui grant oferit de Fundația pentru o Societate Deschisă (FOSI) în cooperare cu Programul Open Society Eurasia Program. Opiniile exprimate în cadrul publicației aparțin autorului.

CUPRINS:

LISTA DE ABREVIERI	3
CONTEXT	4
1. CADRUL ACTUAL DE PRESTARE A SERVICIILOR DE SALUBRIZARE DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU	5
1.1. ACTORII IMPLICAȚI ÎN PROCESUL DE SALUBRIZARE	5
1.2. SARCINA DE SALUBRIZARE ÎN PERIOADA RECE A ANULUI	7
1.3. CADRUL NAȚIONAL LEGISLATIV CU PRIVIRE LA SALUBRIZARE	8
1.4. MODUL DE SANȚIONARE A ÎNCĂLCĂRILOR OBLIGAȚIEI DE PĂSTRARE A CURĂȚENIEI	8
1.5. CAMPANII DE INFORMARE CU PRIVIRE LA NECESITATEA PĂSTRĂRII CURĂȚENIEI ÎN MUNICIPIU	9
1.6. CADRUL DE REGLEMENTARE PRIVIND MODUL DE FUNCȚIONARE A ASOCIAȚIILOR DE LOCATARI	9
1.7. RESPECTAREA PREVEDERILOR CE ȚIN DE LEGISLAȚIA PRIVIND AJUTORUL DE STAT	10
2. FUNCȚIONAREA ACTORILOR IMPLICAȚI ÎN SALUBRIZAREA MUNICIPIULUI CHIȘINĂU	10
2.1. ÎMSL-URILE	10
2.2. EXDRUPO	11
2.3. AGSV	11
2.4. ÎMGFL-URILE	12
3. OPȚIUNILE PROPUSE PENTRU A ÎMBUNĂȚĂȚI PROCESUL DE SALUBRIZARE ÎN MUNICIPIUL CHIȘINĂU	12
3.1. PRIMA OPȚIUNE - PĂSTRAREA CADRULUI INSTITUȚIONAL ACTUAL ȘI AL RESPONSABILITĂȚILOR	12
3.2. A DOUA OPȚIUNE - TRANSFERUL DE COMPETENȚE ÎNTRE ACTORII IMPLICAȚI CU ASIGURAREA SPECIALIZĂRII LOR	15
3.3. A TREIA OPȚIUNE – FUZIONAREA ÎMSL-URILOR ÎNTR-O SINGURĂ ENTITATE ȘI PĂSTRAREA EXDRUPO ȘI AGSV, CU ASIGURAREA SPECIALIZĂRII LOR	18
3.4. A PATRA OPȚIUNE – FUZIONAREA ACTORILOR ACTUALI IMPLICAȚI ÎNTR-O SINGURĂ ÎNTREPRINDERE MUNICIPALĂ DE GESTIONARE A SPAȚIILOR PUBLICE	19
3.5. SINTEZA OPȚIUNILOR	20
4. RECOMANDĂRI	21

LISTA DE ABREVIERI

ACC – Asociație de Coproprietari în Condominiu

AGSV – Întreprinderea Municipală „Asociația de Gospodărire a Spațiilor Verzi”

APLP – Asociație de Proprietari de Locuințe Privatizate

CCL – Cooperativă de Construcții în Locuințe

DGLCA - Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare

EXDRUPO - Întreprinderea Municipală Regia de Exploatare a drumurilor și podurilor „EXDRUPO”

ÎMGFL – Întreprindere Municipală de Gestionare a Fondului Locativ

ÎMSL - Întreprindere Municipală pentru Servicii Locative

CONTEXT

Prezenta politică publică își propune să prezinte cadrul actual instituțional și de intervenție legat de asigurarea salubrității din municipiul Chișinău. Acest document nu se va expune pe marginea procesului de evacuare și gestionare a gunoiului menajer, dar se va expune asupra modului în care au loc lucrările de salubritate în municipiul Chișinău pe perimetrul carosabilului, al trotuarelor tehnice sau pentru pietoni adiacente, a spațiilor verzi din municipiu, inclusiv a fâșiilor amplasate la marginea drumurilor, a stațiilor de așteptare, precum și a blocurilor din curțile blocurilor.

Prezenta politică publică va examina cadrul instituțional și competențele pe care le dețin actorii implicați în activitățile de salubritate ale municipiului și va oferi o serie de constatări și recomandări cu privire la modul de gestionare a procesului de salubritate din perspectivă instituțională și de distribuire/redistribuire a competențelor.

De asemenea, documentul nu își propune să examineze opțiuni precum transferul competențelor către actori privați pentru domeniul de salubritate, întrucât aceste servicii sunt considerate ca fiind de interes economic general și o prerogativă esențială a autorităților publice locale.

1. CADRUL ACTUAL DE PRESTARE A SERVICIILOR DE SALUBRIZARE DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

1.1. ACTORII IMPLICAȚI ÎN PROCESUL DE SALUBRIZARE

La momentul actual domeniul de salubritate, după cum este definit în prezenta propunere de politică publică este gestionată de mai mulți actori: Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare (în continuare DGLCA), Întreprinderile municipale pentru servicii locative (în continuare ÎMSL-uri) în fiecare dintre cele cinci sectoare ale municipiului Chișinău (Centru, Râșcani, Buiucani, Botanica și Ciocana), Întreprinderea municipală „Asociația de Gospodărie a Spațiilor Verzi” (în continuare AGSP), Întreprinderea Municipală Regia de Exploatare a drumurilor și podurilor „EXDRUPO”, precum și Întreprinderile Municipale de Gestionare a Fondului Locativ (în continuare ÎMGFL-uri), Cooperativele de Construcții a Locuințelor (în continuare CCL-uri), Asociațiile Proprietarilor de Locuințe Privatizare (APLP-uri) și Asociațiile de Coproprietari în Condominiu (în continuare ACC-uri).

DGLCA este responsabilă de elaborarea și promovarea politicii investiționale unice în domeniul salubrității, elaborarea actelor Consiliului și ale Primarului ce țin de domeniul salubrității, precum și controlul privind modul de implementare de către entitățile subordonate a sarcinilor ce țin de domeniul salubrității.¹ Promovarea politicii investiționale urmează a fi privită și din perspectiva legislației cu privire la ajutorul de stat dar și al serviciilor de interes economic general pe care le oferă întreprinderile subordonate DGLCA.

În baza Deciziei Consiliului Municipal nr. 18/1 din 30 decembrie 2004 au fost create cinci **ÎMSL**-uri, câte una pentru fiecare sector al municipiului Chișinău, și au fost aprobate Statutele acestora. În februarie 2019 structura statelor de personal din cadrul celor cinci **ÎMSL**-uri a fost modificat prin Decizia Consiliului Municipal nr. 2/6 din 5 februarie 2019. Printre genurile de activitate ale **ÎMSL**-urilor sunt asanarea și îndepărtarea gunoaielor, salubritate și activități similare. Pentru a putea gestiona echipamentul de salubritate mecanizat, **ÎMSL**-urile întrețin și repară autovehiculele din dotare.

AGSP a fost fondată în anul 1992 și își desfășoară activitatea în baza Statutului în redacție nouă din 2008². **AGSP** este responsabil de gestionarea zonelor verzi din municipiu, inclusiv curățarea și defrișarea arborilor avariați, după obținerea autorizațiilor necesare, întreținerea parcurilor și a parcurilor-păduri, exploatarea și repararea havuzurilor municipale, executarea lucrărilor de protecție cu produse fitosanitare, gestionarea infrastructurii din zonele verzi ale municipiului Chișinău (scări, garduri etc.).

EXDRUPO a fost fondată în anul 1964 și ulterior reînregistrată în anul 1993 în baza deciziei autorităților publice municipale. La momentul actual **EXDRUPO** se conduce de Statutul aprobat în anul 1993. Din 2008 și până în prezent au fost întreprinse mai multe acțiuni de aprobarea a unui nou Statut, însă Consiliul Municipal nu a reușit să aprobe noul Statut al întreprinderii. Odată cu aprobarea Legii privind întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, Statutul urmează să fie aprobat în baza unui Statut-model, care la rândul său urma să fie aprobat de Guvern. La momentul elaborării acestei propuneri de politici publice, Statutul-model încă nu a fost aprobat de Guvern.

În baza Statutului din 1993 **EXDRUPO** este responsabil de întreținerea drumurilor publice, a podurilor, pasajelor subterane, a infrastructurii alăturate râurilor, a canalizării pluviale, precum și salubritatea părții

¹ Pentru mai multe detalii a se consulta Regulamentul DGLCA, disponibil la: https://www.chisinau.md/public/files/strategice/Regulam._DGLCA.pdf

² Pentru mai multe detalii a se consulta Regulamentul ASGP, disponibil la: https://www.chisinau.md/public/files/strategice/statut_redactie_noua_a.2008.pdf

carosabile a drumurilor, prelucrarea cu antiderapant pe timp de iarnă și evacuarea de pe partea carosabilă a zăpezii.

ÎMGFL-urile sunt întreprinderi de gestionare a fondului locativ, care au fost create pentru a asigura gestiunea, inclusiv salubritatea teritoriilor adiacente blocurilor locative. La momentul actual din 23 IMGFL-uri doar una nu se află în stare de faliment. Restul 22 IMGFL-uri se află în procedură de faliment, iar creditorul – Termoelectrica – gestionează indirect, prin intermediul administratorului numit, activitatea acestora. Deși IMGFL-urile prestează servicii locatarilor, calitatea lor și modul de asigurare a salubrității este insuficientă.

CCL-urile, **APLP**-urile și **ACC**-urile sunt asociații ale proprietarilor de locuințe, care gestionează nemijlocit blocurile locative, precum și spațiile adiacente acestora. Salubritatea, inclusiv a spațiilor verzi din curți, a căilor de acces este de competența acestor asociații.

Consiliul Municipal a aprobat în anul 2000 Regulamentul cu privire la salubritatea teritoriului și menținerea ordinii sanitare în municipiul Chișinău³, care stabilește responsabilități pentru actorii menționați mai sus, precum și față de alți subiecți, printre care și **întreprinderile cu activitate pe teritoriul municipiului**.

Regulamentul cu privire la salubritatea teritoriului și menținerea ordinii sanitare în municipiul Chișinău distribuie sarcinile de salubritate într-un mod descentralizat, cu implicarea unui număr mare de actori.

Astfel, schematic, sarcina de salubritate în preajma drumurilor este prezentată mai jos:

Tabelul nr. 1

Instituția	IMSL	AGSV	EXDRUPO	EXDRUPO	IMSL	Agenți economici	IMSL	ACC, APLP, CCL, ÎMGFL
Zona de salubritate	Trotuar și stații de așteptare	Fâșii verzi	Trotuare tehnice	Drum	Trotuar	Spațiu adiacent al zonei de amplasare a unității comerciale	Trotuar	Spațiu adiacent al blocului locativ

După cum este prezentat în Tabelul nr. 1, din 8 spații publice, doar două sunt în obligația subiecților de drept privat (agenți economici și ACC-uri, APLP-uri și CCL-uri). Restul 6 zone delimitate sunt distribuite între actori publici locale – întreprinderile municipale din gestiunea municipiului Chișinău.

De asemenea, pentru spații cu destinație specială, avem următoarea sarcină de salubritate:

1. Havuzurile sunt în responsabilitatea AGSP, cu excepția celor care se află pe teritoriul adiacent al entităților care dețin cu drept de gestiune aceste havuzuri

³ Pentru mai multe detalii, a se consulta Regulamentul, disponibil la: <https://www.chisinau.md/doc.php?l=ro&idc=511&id=25109&t=/Regulamente/REGULAMENTUL-cu-privire-la-salubritatea-teritoriului-i-mentinerea-ordinii-sanitare-in-municipiul-Chiinau>

2. Trecherile subterane, albia râurilor, căile de canalizare pluvială sunt în responsabilitatea EXDRUPO

1.2. SARCINA DE SALUBRIZARE ÎN PERIOADA RECE A ANULUI

O sarcină cu efort semnificativ ține de lucrările de dezăpezire și tratare a spațiilor publice cu material antiderapant în perioada rece a anului. Gestionarea procesului este și în acest caz descentralizată, fiecare entitate fiind responsabilă de pregătirea, depozitarea, transportarea și aplicarea materialului antiderapant, precum și îndepărtarea zăpezii de pe spațiile publice aflate în responsabilitatea fiecărei entități.

Astfel, EXDRUPO aplică materialul antiderapant și înlătură precipitațiile de pe carosabil, de regulă prin unități mecanizate, acestea fiind depozitate în imediata apropiere (trotuar tehnic sau trotuar pentru pietoni). IMSL-urile înlătură precipitațiile, atât mecanizat cât și manual de pe trotuare și aplică materialul antiderapant. AGSV înlătură precipitațiile în zonele verzi gestionate și aplică materialul antiderapant pe alee și pasaje din zonele verzi. ÎMGFL-urile, APLP-urile, CCL-urile și ACC-urile au obligația de a gestiona similar spațiile din curțile blocurilor și căile de acces către acestea.

Pentru zonele centrale ale orașului, precum centrul istoric al municipiului sunt utilizate instrumente suplimentare, precum autospeciale cu funcție de evacuare, cu implicarea DGLCA și a IMSL-urilor. Astfel, în preajma acestei zone sunt efectuate și lucrări de evacuare a zăpezii. Datorită sarcinii foarte mari de evacuare a zăpezii, aceste lucrări nu pot fi efectuate imediat după căderile de zăpadă în întregul oraș, ci doar în centrul istoric. În același timp, lucrări de evacuare a zăpezii au fost efectuate și în alte regiuni ale orașului după căderile de zăpadă, însă la intervale de timp mai mari.

Efectul gestionării inadecvate a zăpezii

Deși este interzisă mutarea precipitațiilor de pe un spațiu pe alt spațiu deja salubritat, este des întâlnită practica când după lucrările de curățare a părții carosabile și de aplicare a materialului antiderapant, zăpada este înlăturată de pe trotuare sau spații adiacente celor gestionate de agenții economici și aruncată înapoi pe carosabil. Agenții constatatori împuterniciți de Primar pot aplica sancțiuni contravenționale pentru nerespectarea regimului de depozitare a zăpezii.

Impactul asupra infrastructurii municipale este dezastruos, întrucât în cazul diferențelor de temperaturi pe timp de zi și noapte, care duc la topirea zăpezii și înghețarea apei, are lor distrugerea învelișului carosabil și impune costuri adiționale importante pentru municipiu legate de repararea curentă sau chiar capitală a drumurilor municipale.

Pe de altă parte, antiderapantul aplicat pe carosabil nu are efect întrucât este acoperit de precipitațiile mutate de pe trotuare sau alte spații comune pe carosabil și reduce semnificativ din eficiența serviciilor publice municipale.

Pentru a putea fi păstrată infrastructura orașului, inclusiv a drumurilor, bordurilor, trotuarelor pot fi aplicate două instrumente eficiente de prevenire:

- a) Pentru zonele aglomerate cu potențial redus de depozitare, evacuarea zăpezii acumulate.
- b) Pentru zonele mai puțin aglomerate, cu potențial de depozitare, amenajarea spațiilor pentru depozitare, conectate la rețeaua de canalizare pluvială, cu canale de scurgere, pentru a direcționa apa rezultată din topirea zăpezii pe timp de zi în căile de scurgere, fără a eroda, în procesul de înghețare pe timp de noapte, infrastructura publică.

Evacuarea zăpezii acumulate este mai puțin costisitoare dacă presupune un acord comun al mai multor agenți economici și întreprinderi aflate în imediata vecinătate, iar modul de contractare al acestor servicii rămâne la latitudinea antreprenorilor. Actorii implicați în procesul de salubritate pot fi desigur contractați în acest scop. Astfel, încheierea contractelor cu IMSL-urile ar permite pe de o parte evacuarea pe porțiuni mai mari a zăpezii, iar pe de altă ar asigura suficiente fonduri pentru a efectua aceste lucrări. Procesul de încheiere a contractelor este necesar de inițiat cât mai curând posibil pentru a asigura cadrul contractual necesar până la următoarea perioadă rece a anului.

Pentru a avea o claritate cu privire la zonele aglomerate și mai puțin aglomerate, o inventariere a acestora este necesară cu stabilirea responsabilităților de evacuare/depozitare pentru întreprinderile ce au în teritoriile adiacente administrate spații publice, precum și pentru asociațiile de locatari (ACC-uri, APLP-uri, CCL-uri). La baza delimitării zonelor aglomerate pot sta următoarele criterii:

- 1) lățimea redusă a trotuarelor pentru pietoni de până la 2 metri, calculată de la bordura carosabilului dacă nu sunt spații verzi amenajate, sau de la spațiile verzi până la scările clădirilor cu acces din stradă;
- 2) zona istorică a orașului, stabilită prin Decizia Consiliului Municipal.

1.3. CADRUL NAȚIONAL LEGISLATIV CU PRIVIRE LA SALUBRIZARE

Cadrul național actual stabilește doar unele aspecte ce țin de domeniul de salubritate. Astfel prin Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală și Legea nr. 1402/2002 a serviciilor publice de gospodărie comunală se oferă doar unele reglementări la nivel de competențe ale autorităților publice locale în domeniul salubrității. Adițional, Codul Contravențional stabilește contravențiile administrative și modul de sancționare pentru acțiunile/inacțiunile legate de domeniul salubrității. Un cadru legislativ general care să ofere o structurare mai clară cu privire la drepturile și obligațiile actorilor implicați în procesul de asigurare a salubrității, definirea condițiilor de stare salubră/insalubră, precum și racordarea la cadru legislativ și normativ conex totuși lipsește. Această stare de lucruri generează o abordare neuniformă dar și incompletă a domeniului, la nivel local fiecare autoritate publică fiind nevoită să „redescopere” practici dar și reglementări la nivel local și fără a avea certitudinea juridică necesară.

1.4. MODUL DE SANȚIONARE A ÎNCĂLCĂRILOR OBLIGAȚIEI DE PĂSTRARE A CURĂȚENIEI

Prin Dispoziția Primarului General interimar nr. 141-d din 25 martie 2019 au fost stabilite funcțiile de agent constatatator pentru contravențiile administrative din Codul Contravențional, inclusiv pentru încălcările stabilite în articolul 181 din Cod – **încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale**.⁴ În baza articolului 181 din Codul Contravențional, autoritatea publică locală dispune de competența de a stabili modul de salubritate, inclusiv sarcina față de agenții economici. Dispoziția oferă statutul de agent constatatator pentru funcționari din cadrul secțiilor locativ-comunale și social-economice, precum și din cadrul secțiilor de cultură, tineret și sport și servicii juridice. Incluziunea personalului din cadrul tuturor secțiilor, inclusiv și cele legate de cultură, tineret și sport a fost dictată de necesitatea unui număr cât mai mare de agenți constatatatori și de numărul insuficient de personal din cadrul DGLCA, precum și limitările impuse de Codul Contravențional legate de cine poate

---

⁴ Pentru mai multe detalii a se consulta Dispoziția, disponibilă la: <https://www.chisinau.md/doct.php?l=ro&idc=492&id=25761>

exercita funcția de agent constator. În total în jur de 50 de funcționari dispun de dreptul de aplicare a sancțiunilor ce reies din articolul 181 din Codul Contravențional. Raportat la un număr de în jur de 70 mii agenți economici din municipiul Chișinău⁵ și la o populație de 500 mii⁶, un agent constator revine la 11.400 entități (persoane fizice și juridice). De asemenea, funcțiile pe care le dețin agenții constatori sunt multiple, multe fiind strâns legate de aspecte alăturate salubrității, precum gestionarea serviciilor comunale, întreținerea infrastructurii și alte aspecte locativ-comunale. Implicarea cetățenilor în raportarea cazurilor de nerespectare a obligațiilor de salubritate este de asemenea necesară, însă chiar și cu implicarea cetățenilor prin notificarea acestor cazuri și depunerea plângerilor, sarcina de verificare și sancționare oricum va fi în responsabilitatea agenților constatori menționați.

Codul Contravențional nu oferă dreptul autorităților publice locale să constate contravenții comise de transportatori precum cele prevăzute în articolul 224 din Codul Contravențional – **transportarea încărcăturilor neacoperite cu prelată**. Aceste contravenții se constată de poliție. Odată ce în municipiul Chișinău există multiple șantiere de construcție, prin nerespectarea cerințelor de acoperire a încărcăturilor, efortul de salubritate a municipiului este compromis semnificativ.

1.5. CAMPANII DE INFORMARE CU PRIVIRE LA NECESITATEA PĂSTRĂRII CURĂȚENIEI ÎN MUNICIPIU

În martie 2019 autoritățile municipale au lansat Campania de salubritate de primăvară, cu raportare frecventă a acțiunilor care au fost întreprinse de autoritățile municipale. Efortul dat își demonstrează deja primele rezultate, cu implicarea cetățenilor activi și dispuși să contribuie la un oraș mai curat. Și în anii trecuți au fost întreprinse acțiuni de implicare a cetățenilor, însă cu un randament mai scăzut. În același timp, se atestă o lipsă de comunicare pe partea de păstrare a curățeniei de locuitorii municipiului. Campaniile sunt necesare pentru a informa asupra consecințelor unui oraș insalubru, inclusiv sancțiunile contravenționale ce pot fi aplicate față de agenții constatori. Deși nu este subiectul al acestei propuneri de politici publice, acțiunile de informare sunt o parte integrantă a păstrării unui oraș curat, printre care și informarea cetățenilor dar și a agenților economici cu privire la obligația de a păstra și menține curățenia în locurile publice și în spațiile din nemijlocita gestiune. O campanie de informare ar fi foarte binevenită, cu implicarea copiilor și tinerilor din grădinițe și școli, precum și alte instituții de învățământ.

1.6. CADRUL DE REGLEMENTARE PRIVIND MODUL DE FUNCȚIONARE A ASOCIAȚIILOR DE LOCATARI

Un subiect separat legat de salubritatea municipiului ține de modul în care sunt organizate asociațiile de locatari. La momentul actual există APLP-uri, formate în baza procesului de privatizare a fondului de locuințe, CCL-uri, fondate în anii 70-80, precum și ACC-uri, create în baza Legii condominiului în fondul locativ nr. 913/2000. Modul de funcționare al acestor asociații este anevoios, fiind deseori întâlnite cazuri de lipsă de fonduri suficiente pentru gestionarea blocurilor locative datorate de neplata pentru servicii, care afectează calitatea salubrității, precum și proceduri complicate de alegere a conducerii asociațiilor (cerințe sporite cu privire la cvorumului adunării generale, reprezentare etc.). Parlamentul a aprobat în

⁵ În baza datelor disponibile la: <http://date.gov.md/ckan/dataset/4683-date-statistice-din-registrul-de-stat-al-unitatilor-de-drept-in-profil-administrativ-teritorial/resource/87f2e66c-563d-4f6c-bdc2-573f73a50cb7>

⁶ În baza datelor disponibile în urma recensământului din anul 2014: <http://recensamant.statistica.md/ro/profile/9>

lectură finală Legea nr. 276 din 29 noiembrie 2018 cu privire la condominiu, care însă nu a fost promulgată de Președinte și a fost reînțoarsă pe motiv că nu stabilește excepții pentru persoanele social vulnerabile, care nu pot achita serviciile prestate de condominiu. Președinția aduce și argumente cu privire la necesitatea reparării clădirilor care sunt aflate în condominiu și solicită implicarea sectorului public în soluționarea acestora.

Funcționarea eficientă a asociațiilor de locatari, inclusiv din perspectiva salubrității este direct legată de un cadru legislativ actualizat, oferit de Legea nr. 276/2018, nepromulgată. Prin târăgănarea intrării în vigoare a noii Legi se creează condiții care perpetuează starea actuală de lucruri și care vor genera și mai multe costuri pentru reabilitarea blocurilor locative afectate de lipsă de intervenție.

1.7. RESPECTAREA PREVEDERILOR CE ȚIN DE LEGISLAȚIA PRIVIND AJUTORUL DE STAT

După cum am observat, ultimul an întreprinderile municipale au beneficiat de pe urma unor achiziții importante de echipament specializat, care este clasificat drept ajutor de stat în sensul legislației naționale⁷. Un element esențial ține respectarea cerințelor stabilite de Consiliul Concurenței pentru prestatorii de servicii de interes economic general⁸, precum sunt serviciile de salubritate. Astfel, achizițiile efectuate de către DGLCA în interesul IMSL-urilor, AGSV și EXDRUPO urmează a fi privite prin prisma prestării serviciilor de interes economic general și strict necesare pentru a putea fi efectuate lucrările respective, pentru a nu distorsiona piața de servicii de salubritate.

2. FUNCȚIONAREA ACTORILOR IMPLICAȚI ÎN SALUBRIZAREA MUNICIPIULUI CHIȘINĂU

2.1. ÎMSL-URILE

IMSL-urile dețin în mare parte echipament învechit și neperformant. Datele generale arată că echipamentul mecanizat a depășit în mare parte perioada de exploatare. În anul 2018 și în primele 4 luni ale anului 2019 IMSL-urile au fost echipate suplimentar cu echipament mecanizat de salubritate. Consiliul Municipal a alocat în bugetul municipal pentru anul 2018 8 milioane lei pentru întreținerea mecanizată a echipamentului de salubritate, iar în anul 2019 au fost alocate alte 14 milioane lei în acest scop. Astfel, prin intermediul DGLCA, IMSL-urile au recepționat echipament nou, inclusiv câte cinci tractoare și câte cinci aspiratoare cu remorcă, perii și lame, câte o unitate pentru fiecare IMSL. Alte 5 tractoare mai mari cu remorcă urmează a fi livrate în curând. Sunt planificate alte 5 furgonete pentru ridicarea gunoului din urnele de gunoi și 5 încărcătoare.

Deși în ultimii doi ani au fost luate măsuri pentru a îmbunătăți parcul mecanizat pentru salubritate, estimările aproximative arată un nivel de acoperire a necesităților de echipament mecanizat în proporție de 30%.

---

⁷ Legea nr. 139 din 15.06.2012 cu privire la ajutorul de stat, disponibil la: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344389&lang=1>

⁸ Pentru mai multe detalii, a se vedea Regulamentul privind la aprobarea Regulamentului privind ajutorul acordat beneficiarilor ce prestează servicii de interes economic general, disponibil la: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=350157>

2.2. EXDRUPO

EXDRUPO nu și-a reînnoit parcul de autospeciale din 2006. Ultimele achiziții de autospeciale pentru salubritatea drumurilor au avut loc în acest an, iar cele 5 autospeciale și-au depășit demult termenul de exploatare. Sunt frecvente cazurile când acestea nu încheie ciclul zilnic de lucru și se defectează, fiind necesare reparații. Marea majoritatea a autospeciilor de deszăpezire sunt din anii 70-80, fiind și acestea cu termenul de exploatare demult depășit.

Bugetul pentru anul 2018 a prevăzut 25 milioane lei pentru salubritatea străzilor, inclusiv pe timp de iarnă, curățarea canalizării pluviale, precum și alte 4 milioane lei pentru procurarea tehnicii specializate. Achiziția de autospeciale pentru salubritatea orașului nu a avut loc întrucât procesul de achiziții publice a fost anulat la finele lunii 2018. O donație de două unități de autospeciale a fost recepționată la începutul anului 2019.

Dat fiind dotarea insuficientă, costurile de întreținere ale echipamentului învechit sunt cu mult peste normele admise, care sunt oricum aplicate pentru calcularea costurilor de prestare a serviciilor, ceea ce reduce în proporție de 15-20% randamentul de salubritate.

Printre impedimentele cele mai importante legate de prestarea serviciilor de salubritate, în special pe timp de iarnă, sunt parcurile neregulate ale vehiculelor, abandonarea vehiculelor, precum și parcare regulată, dar care nu permite lucrări de îndepărtare a zăpezii.

2.3. AGSV

Sarcina AGSV este gestionarea spațiilor verzi din municipiu, care în total presupune aproape 3000 hectare de teren, inclusiv 28 hectare de grădini publice, 647 hectare de parcuri și 1173 hectare de parcuri păduri. În același timp, grădinile publice și parcurile presupun salubritate mai intensă, inclusiv suprafețele aleilor.

Dotarea mecanizată a AGSV presupune în jur de 60 unități, toate fiind amplasate într-o singură bază auto. De asemenea, mai există și o brigadă de construcție care se ocupă de întreținerea scărilor, havuzurilor, pavajelor pietonale din grădini publice și parcuri.

Pe parcursul anului 2018 și primelor 4 luni ale anului 2019 au fost achiziționate unități mecanizate specializate pentru lucrări de îngrijire a spațiilor verzi, inclusiv curățarea arborilor și defrișarea arborilor avariați, precum și echipament de tratare a arborilor cu pesticide și aspiratoare/suflătoare pentru îndepărtarea frunzelor.

Pentru a ridica gradul de eficiență financiară, AGSV planifică pentru anul 2019 achiziția și instalarea a două platforme pentru producerea compostului din conținutul materialului biologic colectat în urma efectuării lucrărilor de salubritate. Tocătoarele existente de crengi sunt utilizate pentru producerea rumegușului care este comercializat la moment. În trecut s-a testat aplicarea rumegușului pe spațiile nepavate, însă practica nu a fost extinsă.

AGSV se confruntă cu lipsa de personal suficient pentru lucrările de salubritate manuală, precum și acțiuni frecvente în instanța de judecată sau petiții pe motiv de defrișare sau cădere de arbori cu cauzarea de daune. În mare parte acțiunile AGSV sunt în regim de urgență, nefiind aplicat un mecanism planificat de gestionare a spațiilor verzi din municipiu.

Astfel, la moment nu există o inventariere a arborilor, ceea ce nu permite planificarea acțiunilor de întreținere a arborilor actuali și de plantare a arborilor noi. Exercițiul de inventariere ar putea fi petrecut într-un termen de 1-2 ani, utilizând echipament de scanare a arborilor (arboton). La momentul actual 5

inspectori sunt implicați în lucrările de inventariere, iar defrișările au loc după obținerea avizelor necesare de la Agenția Mediului.

Relațiile cu asociațiile de locatari sunt dificile, nefiind stabilite relații contractuale clare pentru efectuarea lucrărilor de curățare și tratare cu pesticide a spațiilor verzi care se află în curțile blocurilor. O sursă suplimentară pentru finanțarea activității AGSV ar fi încheierea contractelor de prestare a serviciilor de gestionare a spațiilor verzi din curțile blocurilor.

2.4. ÎMGFL-URILE

Activitatea ÎMGFL-urilor este coordonată de administratorii de insolabilitate, numiți de Termoelectrica. În același timp bugetul municipal prevede alocări către ÎMGFL-urile 1-23 pentru lucrările de salubritate. Asigurarea salubrității are loc exclusiv prin intermediul administratorului de insolabilitate, autoritățile municipale neavând instrumente eficiente de organizare. Sarcina de salubritate ale ÎMGFL-urilor ține de teritoriile adiacente ale blocurilor locative aflate în gestiunea ÎMGFL-urilor. Starea de insolabilitate a ÎMGFL-urilor nu permite implementarea politicilor investiționale și de abia asigură salubritatea pe parcursul anului, cu excepția perioadei reci a anului, când înlăturarea și evacuarea zăpezii are loc prin efortul ÎMSL-urilor, în detrimentul sarcinii de salubritate pe alte regiuni aflate în responsabilitatea ÎMSL-urilor.

3. OPȚIUNILE PROPUSE PENTRU A ÎMBUNĂTĂȚI PROCESUL DE SALUBRIZARE ÎN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

Pentru a putea depăși provocările generate de cadrul actual de funcționare al actorilor implicați în serviciile de salubritate sunt analizate următoarele trei opțiuni de îmbunătățire a procesului de salubritate în municipiul Chișinău:

3.1. PRIMA OPȚIUNE - PĂSTRAREA CADRULUI INSTITUȚIONAL ACTUAL ȘI AL RESPONSABILITĂȚILOR

Prin această opțiune ne propunem să nu intervenim la cadrul instituțional și de responsabilități existent și să aplicăm următoarele măsuri de eficientizare pentru:

a. Perioada rece a anului:

1. Amplasarea depozitelor pentru antiderapant în 5 regiuni ale orașului, cu acces disponibil pentru angajații EXDRUPO, ÎMSL-urilor și AGSV. Din experiența anilor trecuți s-a depistat problema amplasării în doar două regiuni ale orașului a antiderapantului pentru a fi aplicat pe timp de iarnă. Pentru o mai bună gestionare un singur subiect trebuie să gestioneze antiderapantul;
2. Instalarea semnelor de circulație temporare pe părțile carosabilului unde vor fi efectuate lucrări de îndepărtare a zăpezii de angajații EXDRUPO pentru a evita lucrările incomplete de dezăpezire;
3. Coordonarea lucrărilor de dezăpezire dintre EXDRUPO și ÎMSL-uri pentru a evita îndepărtarea repetativă a zăpezii sau mutarea acestora de pe carosabil și înapoi;
4. Încheierea contractelor de prestări servicii de îndepărtare/evacuare a zăpezii de către întreprinderile responsabile de zonele adiacente activității lor, precum și de ACC-uri, APLP-uri, CCL-uri cu prestatori

de servicii autorizați, inclusiv cu ÎMSL-uri. Procesul de încheiere a contractelor urmează a fi încheiat până la începerea următoarei perioade reci a anului 2019-2020;

5. Implementarea procedurilor de constatare a contravenției administrative în baza articolului 181 din Codul Contravențional în baza unui grafic de amplasare cu schimbarea locațiilor de verificare. Procedurile de constatare trebuie să conțină procedura de colectare a probelor foto/video pentru a confirma comiterea contravenției, iar echipamentul procurat urmează să treacă procedura de omologare. Integrarea proceselor verbale emise în sistemul electronic de plăți Guvernamentale Mpay. Clarificarea sarcinii de dezăpezire pentru întreprinderi - în ce termeni de la căderile de zăpadă și în care perioade de timp;

6. Valorificarea resurselor financiare bugetate pentru 2019 pentru procurarea; echipamentului mecanizat și bugetarea în continuare pentru următorii ani a investițiilor în echipament și utilaje de dezăpezire pentru EXDRUPO și ÎMSL-uri;

7. Coordonarea lucrărilor de dezăpezire mecanizată în grădini publice și parcuri dintre AGSV și ÎMSL-uri.

b. Celelalte perioade ale anului

1. Coordonarea între EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV a activităților de salubritate cu stabilirea graficelor comune de efectuare a lucrărilor de salubritate/întreținere/curățare a spațiilor verzi;

2. Instalarea semnelor de circulație temporare (sau chiar permanente) pe părțile carosabilului unde vor fi efectuate lucrări de salubritate de angajații EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV. Perioadele de timp ar putea fi săptămânale, de dorit pe timp de noapte;

3. Încheierea contractelor de prestări servicii de salubritate de către întreprinderile responsabile de zonele adiacente activității lor, precum și de ACC-uri, APLP-uri, CCL-uri cu prestatori de servicii autorizați, inclusiv cu ÎMSL-uri. Contractele urmează a fi încheiate în termeni cât mai reduși, cu utilizarea unei perioade de informare privind obligațiile de salubritate;

4. Implementarea procedurilor de constatare a contravenției administrative în baza articolului 181 din Codul Contravențional în baza unui grafic de amplasare cu schimbarea locațiilor de verificare. Procedurile de constatare trebuie să conțină procedura de colectare a probelor foto/video pentru a confirma comiterea contravenției, iar echipamentul procurat urmează să treacă procedura de omologare. Clarificarea termenilor de condiție insalubră sau stabilirea unui grafic de efectuare a lucrărilor de salubritate pe teritoriile adiacente gestionate de întreprinderi;

5. Valorificarea resurselor financiare bugetate pentru 2019 pentru procurarea echipamentului mecanizat și bugetarea în continuare pentru următorii ani a investițiilor în echipament și utilaje de salubritate pentru EXDRUPO și ÎMSL-uri;

6. Coordonarea lucrărilor de salubritate mecanizată în grădini publice și parcuri dintre AGSV și ÎMSL-uri.

c. Avantajele și dezavantajele opțiunii propuse

Avantajele și dezavantajele opțiunii propuse sunt analizate din perspectiva următoarelor domenii:

1. Gestionarea antiderapantului

2. Coordonarea lucrărilor de dezăpezire/salubritate
3. Sancționarea pentru contravențiile de nepăstrare a curățeniei și parcare neregulamentară
4. Valorificarea și creșterea alocațiilor bugetare pentru echipamentul mecanizat de salubritate
5. Contractarea serviciilor de dezăpezire/salubritate de către întreprinderi
6. Relații instituționale

Avantaje	Dezavantaje
I. Gestionarea antiderapantului	
1. Este îmbunătățit procesul de gestionare a antiderapantului pe timp de iarnă. Achiziția are loc de o singură entitate.	1. Necesită efort suplimentar pentru a calcula distribuția dintre mulțimea actori implicați, bugetarea costurilor pentru o singură entitate și logistica de amplasare și evidență.
II. Efectuare lucrărilor de dezăpezire/salubritate	
2. Sunt coordonate lucrările de dezăpezire (evacuare/înlăturare) și salubritate, ce reduce sarcina de revenire asupra aceluiași segment.	2. Este necesar un efort suplimentar din partea actorilor implicați pentru a coordona lucrările pe aceleași segmente, ceea ce este foarte greu de realizat în situații de căderi abundente de zăpadă.
3. Sunt luate măsuri de prevenire a parcării neregulamentare sau deși regulamentare, dar care pot îngreuna semnificativ lucrările de dezăpezire	3. Instalarea semnelor rutiere temporare ar putea fi dificilă în cazul căderilor abundente de zăpadă. În cazul lucrărilor de salubritate în celelalte perioade ale anului, ar putea fi planificate lucrări de salubritate din timp cu stabilirea intervalului când parcare nu este permisă. Pentru a putea urma un așa grafic de lucru, actorii implicați trebuie să dispună de suficient echipament și personal pentru a interveni în intervalele stabilite.
III. Sancționarea pentru nerespectarea cerințelor de salubritate și parcare neregulamentară	
4. Responsabilizarea întreprinderilor și altor subiecți cu privire la necesitatea efectuării lucrărilor de dezăpezire/salubritate. Îmbunătățirea nivelului de salubritate a municipiului. Excluderea evacuării pe partea carosabilă a zăpezii acumulate.	4. Aplicarea eficientă a amenziilor din sancțiuni administrative vor necesita costuri adiționale legate de constatare, inclusiv a instrumentelor necesare (camere foto/video, raportarea din partea cetățenilor, creșterea sarcinii de examinare din partea Comisiei Administrative). Sancțiunile administrative ar putea fi greu de aplicat în cazul căderilor abundente de zăpadă, unde acțiunile de dezăpezire sunt necesare în termen redus.
IV. Creșterea bugetului pentru achiziții de autospeciale	

5. Achizițiile suplimentare de echipament și autospeciale vor crește capacitățile de intervenție pentru deszăpezire/salubritate	5. Costuri adiționale vor trebui suportate de bugetul municipal pentru a acoperi necesitățile de echipament și întreținerea lor ulterioară.
V. Contractarea serviciilor	
6. Sporește veniturile actorilor implicați în serviciile de deszăpezire/salubritate.	6. Încheierea contractelor necesită un departament de marketing bine dotat cu date de contact ale potențialilor beneficiari. Prestarea serviciilor de deszăpezire/salubritate ar putea fi îngreunată de cadrul actului de distribuție a responsabilităților dintre EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV, întrucât teritoriile adiacente ar putea presupune intervenția tuturor actorilor actuali.
VI. Instituționale	
7. Păstrarea cadrului instituțional actual va permite implementarea planurilor de dezvoltare instituțională și a domeniului de intervenție deja aprobat de actorii implicați.	7. Nu se asigură o specializare a serviciilor prestate de EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV. Fiecare entitate își păstrează în domeniile de responsabilitate acțiuni de deszăpezire/salubritate.

3.2. A DOUA OPȚIUNE - TRANSFERUL DE COMPETENȚE ÎNTRE ACTORII IMPLICAȚI CU ASIGURAREA SPECIALIZĂRII LOR

Această opțiune presupune păstrarea instituțională separată a actorilor implicați – EXDRUPO, ÎMSL-uri, AGSV și ÎMGFL-uri, însă cu ajustarea competențelor, precum și cu redistribuirea resurselor financiare între aceștia.

a. Astfel, opțiunea dată presupune:

1. Transferul funcției de deszăpezire și salubritate a carosabilului, inclusiv al podurilor, gurilor de canalizare pluvială de la EXDRUPO la ÎMSL-uri cu realocarea de echipament, personal și finanțare, cu specializarea EXDRUPO în lucrări de întreținere a drumurilor, podurilor și trecerilor subterane din municipiu.

2. Preluarea de către ÎMSL-uri a funcției de gestionare a salubrității în curțile blocurilor gestionate de ÎMGFL-uri, cu transferarea către acestea a resurselor financiare actualmente alocate pentru salubritate către ÎMGFL-uri.

3. Preluarea de către ÎMSL-uri a funcției de salubritate curentă a spațiilor verzi de tip fișii de arbori de la marginea carosabilului, cu păstrarea funcției de salubritate curentă a celorlalte spații verzi aflate în gestiunea AGSV, precum și cu păstrarea funcției de gestionare, curățare, stropire, înverzire a tuturor spațiilor verzi, cu evacuarea imediat după efectuarea lucrărilor a materialului biologic. Efortul logistic actual legat de salubritatea curentă a fișii de arbori de la marginea carosabilului este mare și deseori presupune că aceste zone sunt lăsate fără atenția necesară în avantajul zonelor verzi cu spații mai mari. În același timp, evacuarea materialului biologic după curățarea copacilor, arbuștilor și altor plantații este în interesul AGSV, întrucât acesta este procesat cu generarea de compost, rumeguș de crengi sau masă lemnoasă, care este reutilizat în gestionarea spațiilor verzi sau este comercializat.

4. Aplicarea suplimentară a soluțiilor propuse pentru **prima opțiune**, inclusiv cu ajustarea lor:

- *Gestionarea antiderapantului* (plasarea în 5 zone ale orașului în loc de 2 și distribuția lui între ÎMSL-uri și AGSV);

- *Coordonarea lucrărilor de salubritate* – întrucât domeniul de deszăpezire va fi transferat în totalitate la ÎMSL-uri, doar lucrările de salubritate legate de lucrările specializate ale EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV vor necesita coordonare. Astfel, în cazul lucrărilor de reparare a carosabilului de către EXDRUPO și de curățare a arborilor și altei vegetații, acestea vor necesita coordonare cu serviciile ÎMSL-urilor pentru a nu dubla eforturile de salubritate.

- *Sanționarea pentru contravențiile de nepăstrare a curățeniei și parcare neregulamentară*. Aceste acțiuni nu necesită careva ajustări față de **prima opțiune** și vor fi necesare pentru a crește gradul de conformare la cerințele de salubritate/deszăpezire;

- *Valorificarea și creșterea alocațiilor bugetare pentru echipamentul mecanizat de salubritate*. Ajustarea bugetării cu alocarea resurselor către ÎMSL-uri și AGSV;

- *Contractarea serviciilor de deszăpezire/salubritate de către întreprinderi* – doar ÎMSL-urile vor încheia contracte cu întreprinderi. Asociațiile de locatari vor putea de asemenea să încheie contracte atât cu ÎMSL-uri cât și cu AGSV pentru perimetrul curților blocurilor;

- *Relații instituționale* – întrucât EXDRUPO nu va mai fi responsabil de domeniul deszăpezirii/salubrității drumurilor, lucrările de întreținere a drumurilor, podurilor și altor obiective din responsabilitatea EXDRUPO devin sezoniere, întrucât în perioada rece a anului, nu sunt posibile lucrări de întreținere a drumurilor. Pentru a permite angajaților EXDRUPO să dispună de un regim de lucru complet în decursul întregului an, personalul care este la moment implicat în lucrările de deszăpezire poate fi detașat pe perioada rece a anului către ÎMSL-uri, cu păstrarea salariului de funcție, care va urma să fie achitat de către ÎMSL-uri.

b. Avantajele și dezavantajele opțiunii propuse:

Avantaje	Dezavantaje
I. Transferul funcțiilor de salubritate către ÎMSL-uri	
<p>1. Preluarea funcțiilor de salubritate de la EXDRUPO pentru drumuri, inclusiv aplicarea antiderapantului și al deszăpezirii, de la ÎMGFL-uri ce țin de salubritatea curților blocurilor și de la AGSV pe partea de salubritate curentă a fâșiilor de spații verzi de-a lungul drumurilor către ÎMSL-uri vor concentra tot efortul de salubritate pe principalele spații publice la ÎMSL-uri și vor reduce costurile legate de coordonarea eforturilor de salubritate, precum și vor spori calitatea lucrărilor de salubritate.</p> <p>Se va asigura specializarea actorilor implicați, EXDRUPO fiind concentrat pe gestiunea drumurilor publice și a podurilor, AGSV pe spații</p>	<p>1. EXDRUPO va rămâne fără lucrările sezoniere de iarnă, iar lucrătorii din cadrul EXDRUPO vor deveni sezonieri. Aceasta poate reduce din atractivitatea pozițiilor în cadrul EXDRUPO. Acest dezavantaj poate fi depășit prin delegarea angajaților EXDRUPO pe perioada rece a anului către ÎMSL-uri pentru a efectua lucrările de deszăpezire, aplicare a materialului antiderapant și curățarea gurilor de canalizare pluvială.</p> <p>ÎMSL-urile vor prelua o sarcină importantă de salubritate în curțile blocurilor gestionate de ÎMGFL-urile aflate în faliment.</p>

verzi și ÎMSL-urile pe salubritatea spațiilor publice.	
II. Gestionarea antiderapantului	
2. Este îmbunătățit procesul de gestionare a antiderapantului pe timp de iarnă. Achiziția are loc de o singură entitate.	2. Necesită efort suplimentar pentru a calcula distribuția dintre ÎMSL-uri și AGSV, bugetarea costurilor pentru o singură entitate și logistica de amplasare și evidență.
III. Efectuarea lucrărilor de dezăpezire/salubritate	
3. Lucrările de dezăpezire, aplicare a materialului antiderapant sunt efectuate de o singură entitate. Sunt coordonate lucrările de salubritate dintre actorii implicați în afara perioadei reci a anului – ÎMSL-uri, AGSV și EXDRUPO, care ridică eficiența lucrărilor de salubritate coordonate cu lucrările de reparare a carosabilului și de gestionare a spațiilor verzi.	3. Vor fi necesare eforturi de coordonare între EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV, însă doar cu referire la lucrările specializate executate de EXDRUPO și AGSV.
4. Sunt luate măsuri de prevenire a parcării neregulamentare sau deși regulamentare, dar care pot îngreuna semnificativ lucrările de dezăpezire	4. Instalarea semnelor rutiere temporare ar putea fi dificilă în cazul căderilor abundente de zăpadă. În cazul lucrărilor de salubritate în celelalte perioade ale anului, ar putea fi planificate lucrări de salubritate din timp cu stabilirea intervalului când parcare nu este permisă. Pentru a putea urma un așa grafic de lucru, actorii implicați trebuie să dispună de suficient echipament și personal pentru a interveni în intervalele stabilite.
IV. Sancționarea pentru nerespectarea cerințelor de salubritate și parcare neregulamentară	
5. Responsabilizarea întreprinderilor și altor subiecți cu privire la necesitatea efectuării lucrărilor de dezăpezire/salubritate. Îmbunătățirea nivelului de salubritate a municipiului. Excluderea evacuării pe partea carosabilă a zăpezii acumulate.	5. Aplicarea eficientă a amenzilor din sancțiuni administrative vor necesita costuri adiționale legate de constatare, inclusiv a instrumentelor necesare (camere foto/video, raportarea din partea cetățenilor, creșterea sarcinii de examinare din partea Comisiei Administrative). Sancțiunile administrative ar putea fi greu de aplicat în cazul căderilor abundente de zăpadă, unde acțiunile de dezăpezire sunt necesare în termen redus.
V. Creșterea bugetului pentru achiziții de autospeciale	
6. Achizițiile suplimentare de echipament și autospeciale vor crește capacitățile de intervenție pentru dezăpezire/salubritate	6. Costuri adiționale vor trebui suportate de bugetul municipal pentru a acoperi necesitățile de echipament și întreținerea lor ulterioară.
VI. Contractarea serviciilor	

6. Sporește veniturile actorilor implicați în serviciile de dezăpezire/salubritate.	6. Încheierea contractelor necesită un departament de marketing bine dotat cu date de contact ale potențialilor beneficiari. Prestarea serviciilor de dezăpezire/salubritate ar putea fi îngreunată de cadrul actului de distribuție a responsabilităților dintre EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV, întrucât teritoriile adiacente ar putea presupune intervenția tuturor actorilor actuali.
VII. Instituționale	
7. Se asigură specializarea EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV.	7. Vor fi necesare acțiuni de transfer al angajaților, echipamentului și realocarea stațiilor de gestiune a autospecialelor și a materialului antiderapant.

3.3. A TREIA OPȚIUNE – FUZIONAREA ÎMSL-URILOR ÎNTR-O SINGURĂ ENTITATE ȘI PĂSTRAREA EXDRUPO ȘI AGSV, CU ASIGURAREA SPECIALIZĂRII LOR

Această opțiune presupune fuziunea celor 5 ÎMSL-uri într-o singură întreprindere municipală de servicii locative, cu preluarea funcțiilor de salubritate de la EXDRUPO și AGSV, precum și păstrarea ultimelor în calitate de entități specializate de gestionare a drumurilor publice și a spațiilor verzi.

Avantajele și dezavantajele acestei opțiuni sunt similare cu cele menționate la **opțiunea a doua**, cu următoarele completări:

Avantaje	Dezavantaje
I. Fuziunea ÎMSL-uri	
1. O singură entitate, cu o structură de gestiune unică, ce dispune de imaginea complexă a subiectului salubrității din Chișinău, care oferă după o perioadă de la fuziune, posibilitatea de a interveni pe sectoare specifice foarte rapid și eficient, utilizând tot personalul și utilajul din dotare.	1. Fuziunea va presupune costuri legate de inventariere. Aceasta trebuie făcută înainte de lansarea publică a exercițiului de fuziune pentru a preveni pierderi de active. Concursurile publice pentru funcțiile de conducere vor genera ineficiență în termen scurt pentru sectorul de salubritate. Riscul de revenire la 5 ÎMSL-uri în contextul prevederilor Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală (primarii de sector și consiliile de sector).
2. Posibilitatea de planificare pe întreg municipiul a lucrărilor de salubritate, după un grafic stabilit, care permite stabilirea indicatoarelor de parcare interzisă pe motiv de salubritate cu titlu permanent și asigură previzibilitate mai mare pentru conducătorii auto.	2. Instalarea indicatoarelor de circulație va necesita un efort adițional de informare a publicului larg, precum și de testare pe anumite artere din municipiu.

3. Planificarea instituțională unică, inclusiv pe domeniul investițiilor necesare în echipament.	3. Pentru primii doi – trei ani sarcina pentru bugetul municipal ar putea să crească semnificativ (circa 30 mln pe an pentru investiții în echipament de salubritate), însă va dezvolta domeniul salubrității la nivelul necesar.
4. Creșterea capacității ÎMSL fuzionate să presteze servicii pentru alte localități în bază de contract, care contribuie la venituri mai mari și la o autonomie financiară mai mare.	4. Concurență pentru localitățile mai mici, care au fondat întreprinderi municipale de salubritate.

3.4. A PATRA OPȚIUNE – FUZIONAREA ACTORILOR ACTUALI IMPLICAȚI ÎNTR-O SINGURĂ ÎNTRPRENDERE MUNICIPALĂ DE GESTIONARE A SPAȚIILOR PUBLICE

Această opțiune presupune fuziunea actorilor actualmente implicați în activități de salubritate în municipiu – EXDRUPO, ÎMSL-uri și AGSV.

Avantajele și dezavantajele opțiunii propuse:

Avantaje	Dezavantaje
I. Fuziunea ÎMSL-urilor, EXDRUPO și AGSV	
1. O singură entitate, cu o structură de gestiune unică, ce dispune de imaginea complexă a subiectului salubrității din Chișinău, care oferă după o perioadă de la fuziune, posibilitatea de a interveni pe sectoare specifice foarte rapid și eficient, utilizând tot personalul și utilajul din dotare.	1. Fuziunea va presupune costuri legate de inventariere. Aceasta trebuie făcută înainte de lansarea publică a exercițiului de fuziune pentru a preveni pierderi de active. Concursurile publice pentru funcțiile de conducere vor genera ineficiență în termen scurt pentru sectorul de salubritate, gestionare a drumurilor și a spațiilor verzi. Ar putea suferi specializarea serviciilor prestate de EXDRUPO și AGSV. Preluarea datoriilor de la întreprinderile fuzionate, care ar putea diminua eficiența prestării altor servicii de către întreprinderea creată prin fuziune.
2. Posibilitatea de planificare pe întreg municipiul a lucrărilor de înverzire, reparare a carosabilului, salubritate și întreținerea infrastructurii publice, cu creșterea eficienței prestării serviciilor.	2. Sarcina de coordonare va fi transferată pe entitatea nouă, care nefiind implicată anterior în lucrări complexe ar putea genera ineficiențe până

	la stabilirea procedurilor noi de efectuare a lucrărilor.
3. Planificarea instituțională unică, inclusiv pe domeniul investițiilor necesare în echipament.	3. Pentru primii doi – trei ani sarcina pentru bugetul municipal ar putea să crească semnificativ (circa 50 mln pe an pentru investiții în echipament de salubritate, reparație a drumurilor și gestionare a spațiilor verzi), însă procurarea echipamentului multifuncțional va fi coordonată din perspectiva a trei grupuri de servicii – gestionare drumuri, salubritate, gestionare spații verzi.
4. Creșterea capacității noi întreprinderi crute prin fuziune să presteze servicii pentru alte localități în bază de contract, care contribuie la venituri mai mari și la o autonomie financiară mai mare.	4. Concurență pentru localitățile mai mici, care au fondat întreprinderi municipale de salubritate, gestionare a drumurilor publice și a spațiilor verzi.

3.5. SINTEZA OPȚIUNILOR

În urma analizei de mai sus a opțiunilor pentru domeniul de salubritate, mai jos prezentăm sinteza opțiunilor și soluția cea mai eficientă:

Nr.	Impact (1-5)	Preferință (1-5)
1.	Impact minim (2) Soluțiile propuse aduc un impact redus din perspectiva gestionării serviciilor de salubritate și ajustează cadrul actual cu instrumente adiționale de coordonare. Solicită o sarcină de coordonare importantă, iar beneficiile se obțin doar prin implementarea unor instrumente adiționale nelegate de cadrul instituțional de funcționare (semne rutiere, aplicarea amenzilor, semnarea contractelor de prestări servicii)	Preferință redusă (1) Acțiunile separate de îmbunătățire sunt benefice și ar putea avea un impact important, însă datorită sarcinii sporite de coordonare, inclusiv un efort important pentru contractarea serviciilor, preferința lor este redusă.
2.	Impact acceptabil (3) Transferul funcției de salubritate către ÎMSL-uri oferă mai multă claritate cu privire la sarcinile teritoriale de salubritate și permit concentrarea eforturilor către ÎMSL-uri. Planul de investiții este totuși concentrat pe fiecare ÎMSL aparte.	Preferință acceptabilă (3) Prin specializarea asigurată a serviciilor și existența a cinci ÎMSL-uri cu responsabilitate teritorială distinctă, există un subiect care va fi responsabil de întreg domeniul de salubritate în fiecare sector.
3.	Impact sporit (4) Cu condiția unei fuziuni rapide, impactul ar putea fi sporit, întrucât planurile de activitate	Preferință sporită (4) O singură entitate va putea gestiona mai eficient domeniul salubrității, în locul a 5

	și de investiții vor fi concentrate pe o singură entitate. Crearea unei singure entități va crește și capacitățile de intervenție în termeni restrânși și utilizate pentru prestarea serviciilor de salubritate și pentru alte localități învecinate.	ÎMSL-uri distincte, datorită unei puteri financiare și de intervenție cu echipament. Municipiul va trebui să fie gata de o investiție importantă de echipament pentru următorii 2-3 ani. <i>Notă: prevederile Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală cu privire la primarul de sector și consiliile de sector trebuie completate pentru a avea o claritate cu privire la funcțiile pe care le vor deține.</i>
4.	Impact sporit (4)	Preferință acceptabilă (3)
	Crearea unei singure entități responsabile de gestiunea drumurilor publice, a spațiilor verzi și a salubrității din aceste zone conferă o claritate cu privire la subiectul responsabil, precum și permite abordarea problemelor de salubritate, infrastructură a drumurilor și spații verzi în complex.	Întrucât unii actori sunt cu datorii la moment, sarcina entităților fuzionate va trece la noua entitate și va afecta din eficiența serviciilor prestate. Vor fi necesare acțiuni de ajustare a planurilor de dezvoltare ale întreprinderii nou create.

Din sinteza prezentată, opțiunile cu cel mai sporit grad de impact sunt **opțiunile trei și patru**. Ambele opțiuni trebuie privite prin intermediul sarcinii de fuziune și a timpului necesar pentru a efectua aceste acțiuni, dar și din perspectiva prevederilor Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală ce țin de primarii de sector și consiliile de sector din municipiul Chișinău.

4. RECOMANDĂRI

Pentru a putea soluționa eficient subiectul salubrității din municipiul Chișinău, se recomandă preluare opțiunii 3 sau patru analizată mai sus.

De asemenea, următoarele acțiuni, indiferent de opțiunea propusă sunt necesare:

I. La nivel local:

1. Încheierea contractelor de prestări servicii de salubritate cu întreprinderile care gestionează spații publice adiacente blocurilor aflate în administrare;
2. Stabilirea unui grafic de efectuare a lucrărilor (curățarea copaci, salubritate, lucrări de reparare a carosabilului) pe străzile din municipiu cu stabilirea indicatorilor de parcare interzisă (temporare sau permanente) cu indicarea timpului când staționarea este interzisă;
3. Implementarea instrumentelor de identificare și documentare rapidă a cazurilor de încălcare a obligației de păstrare a salubrității spațiilor publice, inclusiv echipament foto/video pentru agenții constatați, posibilitatea de achitare prin *Mpay* a amenzii, mecanism de raportare din partea cetățenilor pe cazuri de încălcare a obligației de păstrare a curățeniei publice atât de persoane fizice cât și de persoane juridice;

4. Coordonarea lucrului cu poliția rutieră privind aplicarea sancțiunilor pentru parcare neregulamentară în scop de salubritate sau efectuarea altor lucrări de întreținere (spații verzi, carosabil), precum și pentru transportarea încărcăturilor neacoperite cu prelată (articolul 224 Cod Contravențional);
5. Clarificarea în actele municipale care sunt condițiile insalubre în baza cărora se aplică sancțiuni administrative în baza articolului 181 din Codul Contravențional;

II. La nivel central:

1. Promulgarea Legii nr. 276/2018 cu privire la condominiu;
2. Modificarea Codului Contravențional (articolele 224 și 238) pentru a permite constatarea comiterii contravenției și pentru agenții constatatori din cadrul municipiului Chișinău;
3. Elaborarea și adoptarea Legii cadru cu privire la salubritate.